

Dečak iz vode – da li je glas mrtvih, daleko u nama?

(O jednom istovremenom pogledu na Milana Mladenovića, Ivana V. Lalića i Vaska Popu)

*„Borite se za svoju ličnu slobodu,
ne dozvolite da vas neki lažni srebrnjaci
i krivo opravdane norme uguše...*

Borite se za svoj život“

(Iz Milanovog intervjua listu Čao, 1989)

„Svaka pesma je imala svoj svet, i po fazonu i po stilu i po tekstu i po svemu. Mi smo se ubacivali u te svetove i tako smo to snimali i pravili. Ono što smo pravili, te tekstove koje smo pravili za te pesme i Margita i ja, koje su postale pesme na koje je pravljen muzika i koje su kasnije otpevane u grupi EKV, to nikada nije ni trebalo da bude odvojeno od muzike, iako mnogi ljudi stalno traže od nas zašto ne objavite tekstove. Možda ćemo to i uraditi. To čak i nije loša ideja, ali prava stvar je kad se to ujedini...“

(Iz Milanovog intervjua emisiji TV-poster, RTS TVB, 1992).

Razmišljajući o ovim rečima Milana Mladenovića, a pritom listajući monografiju pod naslovom *Dečak iz vode*¹, u kojoj se pored odlomaka iz intervjua, nalaze i tekstovi njegovih pesama, mogla bih da kažem da je bio u pravu kada je izjavio da je „prava stvar“ kada se tekst ne odvajaju od muzike. Razmišljanju bih dodala još jedan detalj: u nekim slučajevima reči nije trebalo odvajati samo od muzike, već ni od nekih spotova. Pesme, iščašene iz celine čiji su sastavni deo, ovako ogoljene na hartiji, izgledaju, u najboljem slučaju – kao lepi sarkofazi; dakle, mrtve su poput tela zavijenih u zavoje. Rečju, nemaju dušu, polet i slobodu, ali ni smisao koju im daruje muzika, pa i slika. U tom smislu, posebno bih se zadržala na [spotu za pesmu „Oči boje meda“](#)². Zbog čega ovaj spot, ova pesma, ovo razmišljanje?

Prizor sa početka spota za pesmu „Oči boje meda“ mogao bi se opisati ovako: negde blizu obale reke, na poljani, muškarac i žena su se prepoznali, isprepletali ruke, stopili u zagrljaj, pa rastali. Preplitanje ruku trajalo je od 47. do 51. sekunde, da bi još nekoliko puta ovaj prizor kao blic fotoaparata bljesnuo u istom spotu, ali samo za tren. Ovo zapažanje otvorilo je prostor za ukazivanje na pesmu pod brojem 2, iz

¹ Монографија Милана Младеновића – Дечак из воде, прир. Флавио Ригонат, Лом, Београд, 2008.

² Navela sam link, s obzirom na to da postoje dva različita spota za ovu pesmu, ali onaj koji je posebno važan u ovom trenutku jeste upravo na ovoj adresi.

ciklusa „Daleko u nama“ pesničke knjige *Nepočin-polje*³ Vaska Pope, koja glasi ovako: „Uznemirena šetaš / Podočnjacima mojim // Na nevidljivoj rešeci / Pred usnama tvojim / Nage reči mi zebu // Otimamo trenutke / Od bezobzirnih testera // Ruke se tvoje tužno / U moje ulivaju / Vazduh je neprohodan“. Na dve pojedinosti valja najpre ukazati. Prva stvar tiče se žene koja „šeta **podočnjacima**“⁴, dakle, nalazi se u telu lirskog subjekta i to u neposrednoj blizini očiju, dok je druga – pesnička slika: „Ruke se tvoje tužno/U moje **ulivaju**“, koja direktno, vizuelno korespondira sa scenom iz spota. Tek sada bismo pomenuli reči koje govori „dečak iz vode“: „voda pada / na tvoje **oči** boje meda / ja sam dečak iz vode / imam trag pod levom miškom“. Treba se prisetiti i pesme grupe EKV, pod naslovom „Stvaran svet oko mene“, sa značajnim stihovima: „zatvaram oči / i gledam unutra“. Nije li to pogled uperen u neki predeo, daleko negde u lirskom subjektu, u one „predele“, „daleko u nama“, o kojima je Popa pevao?

Ukoliko, međutim, „voda pada / u tvoje oči boje meda“, može se pomisliti da su ovi stihovi Milana Mladenovića u svojevrsnoj inverziji sa Popinim „Uznemirena šetaš / Podočnjacima mojim“, jer, zapravo, „on“ pada u njene oči, a kod Pope, „ona“ šeta njegovim podočnjacima.

No, ko je dečak iz vode i šta znači „trag pod levom miškom“? Bar dva su puta koja mogu odvesti do razrešenja Mladenovićeve poetike zagonetke, ali oni se i ukrštaju. Jedna staza je ova koju smo već naznačili – poetika Vaska Pope, a druga se tiče nordijske mitologije. Popina pesma „Sukob u zenitu“ iz *Sporednog neba*, sadrži sledeće stihove: „Rodilo se modro sunce / **Pod levim pazuhom neba(...)** **Sišli smo goli u sebe**“. Jedan kosmogonijski nordijski mit, s druge strane, na koji se Popa implicitno i oslanja, mogao bi se ovako rezimirati: Vatra je topila led i od kapljica je nastao div Imir. Bio je prvi ledeni div i bio je zao. Oznojio se za vreme sna i od kapljica njegovog znoja pod levom miškom, nastali su muškarac i žena. Znači li to onda da je poreklo dečaka iz vode ustvari led, koji postaje voda u „njenim“ očima, da bi stih „spustiću kap svoje vode“ dobio značenje po kojem se kap tog leda u očima spušta do njenih usana boje mesa u vidu suze? Možda, čak, i činjenica da oči imaju boju meda, može da sugerise da kap ove suze nije slana, već slatka (poput meda). Ukoliko suze nisu slane, već slatke, znači li to da „dečak iz vode“ ne dolazi iz mora, već iz reke? Odgovor bi bio da je to tačno, budući da se radnja u prvom delu spota, upravo odvija na obali reke, kojom će „dečak iz vode“ otploviti.

Posebno je upečatljiva scena u kojoj Milan Mladenović vesla stojeći na čamcu i tako

---

³ Васко Попа, *Песме* (Кора; Непочин-поље; Усправна земља), СКЗ, Београд, 1965. Сви наводи биће према овом издању.

⁴ Sve posebno boldirane reči moja su naglašavanja (J. M).

plovi rekom. Ova slika priziva mitološku sliku Harona koji prevozi duše do vrata Hada. Ali, da li je „dečak iz vode“ Haron? Da li je obala na kojoj se stopio sa ženom, predvorje podzemnog sveta? U slovenskoj mitologiji voda predstavlja obitavalište duša mrtvih⁵, tako da nije nemoguće pomisliti da „dečak iz vode“ dolazi iz sveta mrtvih. Da li to onda implicira da stihovi „pustiću glas iz grla / aj aj aj... aj“ znače oglašavanje mrtvog ili mrtvih? Neko bi možda u ženi sa obale reke mogao prepoznati Euridiku. „Dečak iz vode“ onda bi se mogao poistovetiti sa Orfejem, pevačem koji pleni i u svetu mrtvih⁶, ali koji je, sudeći po spotu, izgubio svoju Euridiku upravo zato što se nije osvrnuo za njom posle ljubavnog zagrljaja, (pa je neko drugi ugrabio), te je tako i izgubio negde daleko u sebi ili u podzemlju svoje duše.

Da li je, potom, glas „aj aj aj... aj“ vapaj onog koji je mrtav i izgubljen u njemu, pa je samim tim to i njegov vapaj? To nas može dovesti do poeme „Melisa“, Ivana V. Lalića, koja se sastoji od pojedinačnih pesama, naslovljenih – „Glasovi mrtvih“. Posebno valja istaći, najpre, stihove iz pesme 16 „Glasovi mrtvih I“: „Glasovi mrtvih, to nisu mrtvi glasovi. Ko čuje / glasove mrtvih? (...) A reka je široka. Reka od krvi predaka. / Kako da plivam uz tok? Ko je stigao do ušća? // O, mrtvi, na obali nađoh kuću“. Stihovi Ivana V. Lalića bacaju novu značenjsku svetlost na spot i pesmu „Oči boje meda“, ako imamo u vidu i pojavu starca i starice u drugom delu spota. Oni mogu predstavljati pretke, ili „reku od krvi predaka“ kojom odlazi „dečak iz vode“ iz nekog predela u sebi. Nakon odlaska više ne uspeva da pronađe svoju „kuću“ (ženu) sa obale. Da li je ta žena Lalićeva Melisa? Da li postoji put do nje? „Postoji put do tvog vrta, Melisa. Može se proći, // Naoružan onim što nemam. Ali bez noža, bez krika. I niko, živ ni mrtav, ne može mi pomoći“, kaže Lalić u pesmi 18 „Glasovi mrtvih III“. Dečak iz vode nije kao lirski subjekat Lalićeve Melise; naprotiv, on „gura nož među zube“ i „pušta glas iz grla“, naoružan onim što ima on traga i bori se za svoju „kuću“ (pesma „Zemlja“). Ukoliko se žena sa obale može posmatrati i kao kuća, koja u pesmi pod naslovom „Zemlja“ znači upravo zemlju, domovinu, scena sa početka spota mogla bi značiti i sjedinjenje sa majkom-zemljom i majkom-domovinom.

U kosmogonijskom smislu, to bi značilo sjedinjenje ženskog (zemlja) i muškog (voda) principa, a samim tim i oplodnju koja vodi strvaranju Života. U smislu osećanja rodoljublja znači osećati da „daleko u nama“ živi osećanje koje ne treba napuštati kako se ne bi izgubilo. To osećanje znači prigrliti domovinu i sliti se sa njom unutar sebe, u „oslušivanju žubora svog krvotoka“⁷, koji je „reka krvi predaka“, reka u kojoj „cvile

---

⁵ Prema: „Вода“, *Словенска митологија (Енциклопедијски речник)*, ред. Светлана М. Толстој, Љубинко Раденковић, прев. с руског – Радмила Мечанин, Љубинко Раденковић, Александар Лома, Zepher book world, Београд, 2001, стр. 86.

⁶ Prema: „Orfej“, Robert Grevs, *Grčki mitovi*, прев. Boban Vein, Familet, Београд, 2008, стр. 103.

⁷ Стих је из песме „Несаница“, Милете Јакшића.

duše miliona“⁸ u jednom glasu. Za tu reku predaka, dečak iz vode sopstvene krvi, bori se nožem među zubima i sabljom oko bedra. Tako bi i stih „spustiću kap svoje vode“ mogao da znači – uliću i ja kap svoje krvi u reku krvi mojih predaka. Zbog toga bih ovaj članak završila završnim stihovima iz „Requiem-a za majku“ Ivana V. Lalića: „Ako zato nisam bogatiji (a dobrota je nalik / Na plime u malim zalivima), ja ipak bivam / Bogatiji, kao stablo što mora da lista. // *Moj dečak. Moje oči, očišćene od smrti. / On se okreće i odlazi, srećan. Moj dečak*“ .

---

⁸ Stih je iz pesme „Моја отаџбина“, Алексе Шантића.